

"אגורה באהלך עולמים"

(תהילים ס"א)

לך לך – תשפ"ג

ההשפעה של הסביבה על האדם

בפרשתנו אנו מתחילים לגולל את סיפור אברהם אבינו שהוא ראש לכל ישראל. הפרשה פותחת בציווי השם לאברהם "לך לך מארצך...". אברהם כידוע לא שואל שאלות והולך בציווי השם אל הלא נודע.

אומר ר' אברהם בנו של הגר"א: ישנם שלושה גדרים במידת הביטחון של האדם. הראשון הוא, שאדם עושה השתדלות אבל בוטח בהשם שישלח לו את המגיע לו. הגדר השני: מעלתו גדולה יותר, שהאדם אפילו השתדלות אינו עושה ומשליך את כל יתרו על הקב"ה ובטוח שישלח לו את המגיע לו. הגדר השלישי הגבוהה מכולם: שעושה אדם מעשה היפך ההיגיון ועושה אותו לכבוד הקב"ה ומאמין שאף על פי שעושה דבר שאינו הגיוני בשכל הישר, יושע אותו הקב"ה.

בתפילת העמידה אנו אומרים "מלך עוזר ומושיע ומגן". עוזר- כנגד הגדר הראשון, אנו עושים מעשה והקב"ה עוזר לנו. מושיע- כנגד הגדר השני, מושיע אף ללא כל מעשה. מגן- כנגד הגדר השלישי, שאפילו עושים היפך ההיגיון, הקב"ה מגן. אברהם אבינו נמצא בגדר השלישי והגבוהה ביותר ולכן אומר לו הקב"ה: "אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד". הקב"ה אומר זאת לאברהם לאחר שחזר מהמלחמה בארבעת המלכים (שניצחו קודם לכן את חמשת המלכים), וודאי שעצם היציאה למלחמה במלכים היא היפך ההיגיון והשכל. אומר הקב"ה, אתה עושה היפך ההיגיון, על כן אנכי מגן לך.

פרשתנו פותחת במעלת הבטחון של אברהם. אומר השפת אמת: שהלך אברהם בציווי השם בלי לדעת להיכן הוא הולך ומה יהיה איתו. ע"י מעשה זה, נתן אברהם כוח לעם ישראל ביציאת מצרים, ללכת אחרי הקב"ה במדבר בארץ לא זרועה. ישראל בעצם יוצאים למדבר אל הלא נודע ואת הכוח לדבר השיגו מכך שעמד אברהם בניסיון "לך לך" ולכן אומר הקב"ה לאברהם בך אני חותם, "מגן אברהם".

מכאן, שיהודי לא צריך לפחד לעשות מעשה לכבוד הקב"ה, כיוון שהקב"ה כבר יגן עליו. זה הביטחון הנדרש מאיתנו כלפי הקב"ה, שאפילו שנראה שאין שום דרך שהדברים יסתדרו, בוטחים בקב"ה ואז זוכים לראות ישועות.

בהמשך הפרשה אנו קוראים על כך שירד אברהם למצרים בגלל הרעב, כאשר מגיע לכניסה למצרים כתוב: "וַיְהִי כִּשְׁשָׁנִים לְבֹאֵי מִצְרָיִם וַיֵּאמֶר אֶל שְׂרַי אִשְׁתּוֹ הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִשָּׁה יָפֶת מִרְאָה אֶתִּי". אומר רש"י: "ופשוטו של מקרא הנה נא הגיע השעה שיש לדאוג על יפך". המילה לדאוג אינה מתאימה לאחד שביטחונו בהשם במדרגה כ"כ גבוהה. אברהם אומר לשרה שתאמר שהיא אחותו, אומר המלכים: ראה ששרה יפה וחשב לבקש בעבורה סכום גדול ולא הגיוני של כסף וכך יעזבו אותם בשקט. שהרי בעבר היה נהוג לבקש את ידה של הבת מהאב והוא היה נוקב מחיר. אך אם אין אב, הולכים לאח. אומרת התורה: "וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׂרַי פְרָעָה וַיִּהְיוּ אֹתָהּ אֶל פְרָעָה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פְרָעָה" - אז נכון שהעם לא יכלו לשלם סכום זה, אבל נלקחה שרה לבית פרעה ולו יש היכולת לשלם כל סכום.

ונשאלת השאלה, הרי לפני כמה רגעים קפץ אברהם לכבשן האש, נלחם במלכים והיה כל מבטחו בהשם ולפתע אברהם מנסה 'לסדר' את הדברים? מה קרה למידת הביטחון של אברהם?

ועוד, כאשר חוזר אברהם ממצרים לכנען, פרעה מלווה את אברהם אחר כבוד (ובעבור אותם ארבע צעדים שעשה נשתעבדו ישראל ארבע מאות שנים במצרים) ואז אנו מוצאים שיש מריבה בין אברהם לבין לוט ודרכיהם נפרדות. ויש להבין מה הקשר בין החזרה ממצרים לבין היפרדות לוט מאברהם?

שאלה נוספת, כאשר המלאכים הלכו להפוך את סדום הם הגיעו ללוט ואמרו לו: "עד מי לך פה חתן ויגיד ויבנתיד וכל אשר לך בעיר הוצא מן המקום". נותנים לו המלאכים אפשרות להציל את קרוביו ומוסיפים: "כי משחיתים אנחנו את המקום הזה כי גדלה צעקתם את פני ה' והנה וישלחנו והנה לשחתה". אומר המדרש רבה: רב נחמן אמר, מלאכי השרת ע"י שגילו מסתורין של הקב"ה, נדחו ממחיצתם מאה שלושים ושמונה שנים. רב חמא אמר, על שהתגאו ואמרו משחיתים אנו את המקום הזה. רמו לדבר: אברהם התבשר על הולדת יצחק בגיל 99 ואותם מלאכים המשיכו אחר כך לסדום. יעקב נולד כאשר יצחק היה בן 60. מכאן שבין הפיכת סדום להולדת יעקב 61 שנים. יעקב מקבל הברכות בגיל 63 והולך ללמוד בבית מדרשם של שם ועבר עוד 14 שנים, יחד 77 שנים. נוסף את השנים עד לידתו (61) ונקבל 138 שנים. אז כתוב "ויקחם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו". אלו אותם מלאכים שנתרדו ממחיצתם.

בצורה זה מסביר ר' בחיי: "על שנתגאו ותלו הדבר בעצמם נדחו ממחיצתם קל"ה שנה. באור זה שלא נשתלחו בשליחותו של הקב"ה עד יעקב שחזרו אליו בשליחותו, שנאמר: והנה מלאכי אלהים וגו'. כלומר אותם שעלו במהפכת סדום עכשיו יורדים בו, וכל זמן הזה נענשו ולא הלכו בשליחות של מקום כלל. ומכאן יש עונש גדול למי שהוא תולה כבודו של הקב"ה בעצמו, כי כל העולם כולו ומלואו לא נבראו אלא לכבודו ית', ואין ראוי לתת כבודו לאחר". והשאלה היא: האם יש למלאך בחירה? יש לו יצר הרע? הוא מחפש כבוד? וודאי שלא! ואם כך, מה כוונת רבותינו שכביכול עברו המלאכים עבירה שבגינה הם נענשו אם אין להם יצר הרע?

אלא, על סדום נאמר: "וַיִּאֲשְׁרֵי סָדֵם רָעִים וְחַטָּאִים לִיהוָה מְאֹד" (משמע הכי גרוע שיש). הקב"ה לא מסתפק בהריגת אנשי סדום והוא הופך את הערים על יושביהן ומחריבן. כשהמלאכים מגיעים לסדום, הם מגיעים בלבוש של בני אדם. כתוצאה מהאוויר של סדום, חטאו המלאכים. אלו מלאכים שאין בהם יצר הרע (מיכאל וגבריאל) אבל רוח המקום השפיע עליהם ואמרו "משחיתים אנחנו".

אומר הנתניבות: כאשר מגיע אברהם למצרים ואומר: " הִנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִשָּׁה יָפֶת מִרְאָה אֶתִּי". הוא נותן דעתו ליופיה של שרה, דבר שעד כה לא נתן בו דעתו. ומה גרם לו להסתכלות זו? האויר של מצרים. מצרים מקום של טומאה וזימה ולמרות שעדיין לא נכנס ממש לתוך מצרים, הדבר השפיע עליו ולכן חושב אברהם שעכשיו עליו לדאוג לשרה.

רבותינו אומרים, שהאבות הקדושים הם מרכבה לשכינה ולא יתכן שיהיה להם הפסק אפילו רגע אחד מהבורא יתברך ואין אבות אלא שלושה ואברהם בראשן. הקב"ה כורת פעמיים עם אברהם ברית, פעם בברית בין הבתרים שם נאמר, "ביום ההוא כרת עמו ברית". ופעם שניה בברית המילה, שם נאמר, "אתנה בריתי ביני ובינך". בברית הראשונה, אברהם לא נותן דבר ואילו בברית השנייה נותן אברהם את חלקו, זו המילה עצמה.

ניתן לצפות בשיעור המלא בערוץ של הרב דוד לוי ביוטיוב

מסביר הרב, שידוע עפ"י המקובלים, שגלות מצרים היתה אמורה להמשך 400 שנה. בפועל עבדו ישראל 210 שנים ונמצא שחסרות 190 שנים של שעבוד. אומרים רבותינו, אם היו ישראל משלמים את כל ארבע מאות שנות השעבוד במצרים, היו נגאלים, לא היה חורבן הבית ולא גלויות. ומדוע לא השלימו את השנים הללו? כיוון שמיארה הקב"ה להוציאם לפני שירדו לחמישים שערי טומאה.

מה עשה הקב"ה? אמר להגיד לפרעה שייתן שלושה ימים ללכת לזבוח ולעבוד את השם. שברגע שיצאו ישראל ממצרים ולא ירגישו את טומאת המקום ובמקביל יעבדו את הקב"ה, ממילא תיעצר הירידה בטומאה ויחזרו ישראל עם כוחות מחודשים לעוד 190 שנים ובזה היתה באה הגאולה השלימה.

אותה טומאת מצרים שהשפיע על אברהם, מדרדרת את ישראל ויודע הקב"ה שפרעה לא יישלח את ישראל, אך אם היה מאפשר זאת, שם היה נגמר התיקון.

הקב"ה רוצה שלושה ימים של עשייה, של עבודת השם. מכאן נלמד שאם אדם לא יעזוב את הטומאה ויעבוד את השם, ילך לשיעור תורה ויהיה מרוכז בו לקבל הקדושה, הוא עלול להדרדר בלי להרגיש ואיך יזכה להתעורר אחר כך? זה נלכה ונזבחה להשם. בלי לימוד תורה שע"י ידבק האדם בקדושה, אין לו סיכוי לעמוד מול פיתוי העולם. אנו יכולים לחוש שאפילו בתפילה קשה לנו להיות מרוכזים בגלל ענייני העולם. בתקופת בית המקדש, עם הארץ היה יודע לפעול בתפלתו פעולות נעלות וזאת מעצם הקדושה שהייתה. היום אדם מתפלל ובסוף התפילה לא יודע מה הזכיר בתוכו.

האוויר בחוץ מקשה עלינו והכל נגיש בנגיעה אחת. יכול אדם לדמיין שהדברים עוברים מעליו ואינם משפיעים עליו. אבל בפועל, הדבר משפיע ומוריד את קדושת האדם. לכן חייב כל אדם להקדיש זמן ללימוד תורה שעליו הוא לא מוותר! יש שמדמיינים שהם עובדי השם, אבל מרשים לעצמם לנסוע לאילת בקיץ או לטוס לחו"ל בפסח. האם זו האמת של עבודת השם? לא! אבל תמיד יש לאדם תירוץ: יש הרבה דתיים שנוסעים. אם אדם היה מבין לאיזו מעלה והשגות הוא יכול להגיע בחג הפסח לדוגמא, בבית בחיק המשפחה, דברים אלו היו ברורים לו והיה מסכים איתם בנקל.

אומר התפאר שלמה על החיבור של לוט ואברהם ועניין עלייתם ממצרים. כשעלו ממצרים כתוב "ויעל אברם ממצרים" – שהעלה ניצוצות מהטומאה ויש בדבר סיכון כיוון שאותם ניצוצות ספוגים ברע ועלולים להשפיע. אבל על אברהם כתוב: "ואברם כבד מאד במקנה בכסף ובזהב". כסף וזהב הם יראה ואהבה וכיוון שהשתלם אברהם בכל, כשעלה ממצרים לא נפגם ממש. אבל אצל לוט כתוב: "וַיִּגַּם לְלוֹט הַהֶלֶךְ אֶת אֲבָרָם הִנֵּה צֶאֱן וּבָקָר וְאֶהֱלִים". אצל לוט לא מוזכר כסף וזהב ומעלתו היתה נמוכה מאברהם ולכן כאשר עלה ממצרים, התנתק לגמרי. וזה לשונו: "כי אברהם שכחו גדול, העלה ניצוצות קדושה ויצא בשלום. לוט שלא היה ראוי, התקלקל ונדבק בו הניצוצות ולכן לא יכלו להיות עוד יחד ואמר היפרד נא מעלי". על דרך זה מפרש גם השפת אמת.

אם כן, כאשר נכנס אדם לאש, הדבר וודאי שורף! עבודה של כל חודש אלול, יכולה להיעלם ע"י סיבוב אחד בחוץ ויחד עם זאת לאבד את כל ההשגות ויראת השמיים של האדם. ומה יעשה אדם וינצל בדורו של משיח? יעסוק בתורה יום יום! אדם צריך להימנע מלהסתובב שלא לצורך כי האוויר בחוץ משפיע וצריך לעשות לעצמו מחיצות. שהרי אם האוויר השפיע על אברהם אבינו, ענק שבענקים. יהושע שאיבד מדרגתו על אף שלא היה לו חלק בחטא. מה נגיד אנחנו? מה יהיה עלינו וכיצד נעמוד בסחף הגדול הזה?

יהי רצון שנצליח לשמור על הקדושה, להידבק בתורה הקדושה ובקב"ה ונצליח להתגבר על ניסיונות הדור.

מוקדש לרפואת אלעד בן מירב, ישראל מרדכי דוד בן שמעון צבי, משה בן רבקה, רבקה בת פרחיה, רון בן מתילדה, עדה בת שרה, לעילוי נשמת דוד בן מרים, רבקה בת פרחיה ולהצלחת עם ישראל

אומר הקב"ה לאברהם: "התהלך לפני והיה תמים", וכי עד כה לא הלך אברהם לפניו בזה שקפץ לאש ונלחם במלכים? אומר ה**ספורנו**: "וקנה השלימות האפשר למין האנושי השכל וידוע אותי בידיעת דרכי ובהדמותך אלי כפי האפשר אצלך. כי אמנם פעולת כל נמצא תורה על צורתו כאומרו הודיעני נא את דרכיך ואדעך (להדמות להשם במעשים) וזה הוא השלמות האחרון למין האנושי והמכוון מאת האל יתברך בבריאה כאומרו נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". ולמרות כל האמור, כשהגיע אברהם למצרים, משהו קטן בביטחון ובקדושה שלו נפגע. אברהם לא הסתובב בשווקים או ברחובות, אז ממה הושפע? מלמד אותנו ר' **זושא**, כתוב "ויתערבו בגויים וילמדו מעשיהם". היה נכון יותר לכתוב וילמדו ממעשיהם, למה כתב וילמדו מעשיהם: אלא, שגרו ישראל בין הגויים ולא הלכו להופעות ולמסיבות שלהם, אבל למדו מעשיהם! המעשים השפיעו על ישראל על אף שלא היו שותפים והוריד ממעלתם. לכן ההשפעה הקטנה של מצרים, היא זו שגרמה לאברהם להתנהג כך.

לוט גם הוא ירד למצרים עם אברהם ונראה איך הדבר השפיע עליו. כשעלו אברהם ולוט חזרה ממצרים, מרגיש לוט שאינו יכול לסבול את קדושתו של אברהם והוא מחליט להיפרד מעליו. "ויסע לוט מקדם" אמר לוט: אי אפשר באברהם ואי אפשר באלוקיו. נמצא, שהטומאה של מצרים משפיע מאוד על לוט ומרוקנת אותו עד שנפרד מאברהם ולכן הדברים מובאים בסמיכות.

עד כמה היה לוט מושפע? כתוב בפרשה: "וַיִּגַּם לְלוֹט הַהֶלֶךְ אֶת אֲבָרָם הִנֵּה צֶאֱן וּבָקָר וְאֶהֱלִים". אומר רש"י: מי שגרם לו לעושר הזה? ההליכה עם אברהם. שואלת הגמרא: מהיכן למדים מה שאומרים האנשים, מי שיש לו עושר ונכסים, תפוס בבגדו (תדבר בו וגם תתעשר). משיב רבא: שכתוב, "גם ללוט ההולך את אברהם...". נמצא שבעבור שהיה דבוק לוט באברהם, זכה אף הוא לעושר. לוט יודע זאת ולמרות זאת, מעדיף להיפרד מאברהם גם במחיר שיאבד עושרו.

ואם נראה שללוט לא חשוב כ"כ הממון, לא כך הדבר. כאשר נלקח לוט בשבי כתוב "וַיִּקְחוּ אֶת לוֹט וְאֶת רְכָשׁוֹ בֶּן אַחֵי אֲבָרָם וַיִּלְכְּוּ וְהוּא יָשֵׁב בְּקֶדְמָם". בעברית תקנית היה צריך תחילה להביא את הייחוס של לוט ולכתוב 'לוט בן אחי אברהם' ואחר כך להזכיר את רכושו. אבל מכך שכתבה התורה תחילה את רכושו, משמע שללוט לא חשוב הייחוס לאברהם, אלא הממון אליו הוא מיוחס תחילה. ואף על פי כן, מוכן לוט לסכן את רכושו ולהיפרד מאברהם וכל זה בגלל טומאת מצרים.

פעמים שאנו רואים אנשים שנחשפו לדבר שאינו ראוי ומאבדים קדושתם. היצר צריך רק מפגש אחד של האדם עם הטומאה בכדי לתלוש אותו מעומק הלימוד וכל שכן אם אינו למדך.

אומר ה**זוהר הקדוש**: שאל ר' יהודה את רשב"י, כתוב, 'ויתנצלו את עדיים מחורב' (כאשר אמרו ישראל נעשה ונשמע, עטרם הקב"ה בשני כתרים ולא שלטה בהם המיתה) וכאשר חטאו בעגל איבדו את כתרים אלו וחזר 'הנחיש' לשלוט בהם כבתחילה וחזרה המיתה. על ישראל אין לנו שאלה, הם חטאו ונענשו. אבל יהושע שלא חטא בעגל (הוא המתין למשה מחוץ למחנה עד שירד מההר), גם הוא קיבל שני כתרים והיכן הם? אם תאמר שלא נעלמו כתריי, מדוע מת כשאר כל האדם? ואם נעלמו ממנו, מדוע? שהרי לא חטא.

השיב לו רשב"י: כיוון שחטאו ישראל בעגל, חזרה המלכות לגלות, היינו חזרה המיתה שללוט בעולם ואפילו שיש ליהושע את הכתרים שלו ופטור הוא מלמות כאחד האדם, כיוון שנפגמה המלכות, לא יכול האדם להתקיים עוד וזה כולל את כולם.

מכאן ראייה לכך ש**סביבה רעה משפיעה על האדם!** יהושע לא היה קשור לחטא העגל ובכל זאת הושפע ממנו. נלמד מדברים אלו, איזו זהירות צריך האדם להתרחק מדברים שליליים, ממכשירים לא כשרים, אירועים לא צנועים וממראות לא טובים. פעמים שחושב האדם שהוא חזק ואין הדבר משפיע עליו ולפתע מוצא את עצמו אדם אחר.

אומר ר' **יעקב קמינצקי**: כאשר שלח הקב"ה את משה לגאול את ישראל, הוא ביקש מפרעה ללכת שלושה ימים לזבוח לקב"ה במדבר. אומר הקב"ה למשה, אני יודע כי לא ייתן לך פרעה ללכת ואז אני מכה אותו ולבסוף ישלח אתכם. והשאלה הנשאלת, מדוע אומר לו הקב"ה לבקש לצאת לשלושה ימים? שהיה מבקש לצאת ולא לחזור כלל שהרי לבסוף פרעה יישבר ויישלח את ישראל מעליו.

ניתן לצפות בשיעור המלא בערוץ של הרב דוד לוי ביוטיוב